

Nastavak istraživanja i nova otkrića u Alibabinoj jami na Crnopcu

Borna Maleš | SO HPD »Željezničar«, Zagreb

*Ulaz Alibabine jame
Autor: Stipe Maleš*

Uvod

Već dugi niz godina masiv Crnopca svojevrsni je dom speleolozima iz Speleološkog odsjeka HPD-a »Željezničar«. S obzirom na to da je šira speleološka javnost dobro upoznata s Crnopcem, ovdje nema potrebe puno pisati o njegovu položaju i geomorfološkim karakteristikama. Već 80-ih godina 20. stoljeća pok. Ozren Lukić (1989) govori o golemom potencijalu ovoga područja, a tijekom mnogih godina istraživanja pokazalo se da je doista nepresušan izvor speleoloških priča.

Jedna je od tih priča i Alibabina jama – speleološki objekt smješten uz Put Malog princa. Ulaz u objekt širine je 15×20 m. Svojim dimenzijama i dubinom Alibabina jama spada u najdublje objekte Hrvatske, a karakteriziraju je duboki, uski, koljenasti meandri koji se protežu većim dijelom jame. U jami prevladava Jelar-breča, kompaktna vapnenačka stijena koja je uobičajena za ovo područje, dok je na nekim dijelovima zastupljen jurski vapnenac (Borovec, 2004). Primijećeno je da je jama prilično abiotična te je u par navrata pronađen tek pokoji kornjaš. Temperatura u jami kreće se od 1 do 3 °C.

Prva istraživanja u razdoblju od 2003. do 2004. godine

Idejni začetnik Puta Malog princa, Slavko Tomerlin, poznatiji kao Tatek, u svojim lutanjima crnopačkim kršem otkrio je ulaze u brojne jame i špilje, koje je pokazivao članovima SO-a »Željezničar« (Božić, 2018). Jedan od tih ulaza bio je i Alibabina jama. Tijekom kartiranja tada nedavno markiranog Puta Malog princa, 8. studenog 2003. godine, Martina Borovec – Maka i Nela Bosner došle su do Alibabine jame, ali zbog nedostatka vremena i činjenice da ulaz izgleda kao japaga, a ne perspektivan speleološki objekt, odlučile su je ostaviti za neki drugi put (Borovec, 2004.)¹.

Mjesec dana kasnije ekipa u sastavu Dalibor Jirkal – Dado, Luka Biondić, Tomislav Uzun – Zum i Maka spuštaju se niz ulaznu vertikalnu i nakon malo hodanja po ulaznoj dvorani primjećuju pukotinski prolaz od kojeg se može slobodno popeti tri metra, a iz njega se osjeti snažno strujanje zraka.

Postalo je jasno da se radi o konkretnom objektu, pa mjesec i pol dana kasnije, na nalog Make, u jamu ulaze Dado, Jana Bedek i Maka. Odmah kreću u perspektivni dio koji je zapažen na prethodnom terenu. Na početku do tada nepoznate vertikale nema prikladnog mjesta za spit, pa vežu špagu oko velike glondže na njezinu rubu te ubrzo dolaze do dvorane dimenzija 15×50 m. Dvoranu nazivaju »Dvorana 4 soma razbojnika« i nakon još 10 m provlačenja na špagi ulaze u manji kanal koji nazivaju »Kanal ledenih cica«. U kanalu ostaju bez opreme, pa se penju van iz jame.

Dva tjedna nakon toga na Crnopac ide velika ekipa. Mahom rekognosciraju, neki se druže na logoru, a šest speleologa ulazi u jamu: Dado, Maka, Damir Basara – Bas, Jana Bedek, Ivana Božak – Žuta i Martina Pavlek. Nakon par manjih vertikala i kratkih horizontalnih kanala, koje nazivaju redom »Most toplih gaćica« i »Meandar pivskih trbušića«, ponovno ostaju bez opreme. Procjenjuju da su se spustili otprilike 100 m te jamu ostavljaju opremljenu za sljedeći put i izlaze van.

Maka u Alibabinoj jami 2004.
Autor: Dalibor Jirkal

¹ Za detaljan opis prvih istraživanja Alibabine jame vidi Borovec (2004).

Kanal ledenih cica
Autor: Martina Borovec

Ekipa u kojoj su Dado, Mladen Kuhta, Dražen Kunović, Igor Jirkal, Ivana Babić i Martina Borovec ponovno ulazi u jamu. Diješe se u dvije ekipe: Dado, Kuhta i Maka idu u daljnje istraživanje, a Dražen, Igor i Ivana odlaze pogledati mogući nastavak kanala u ulaznoj dvorani. Kuhta preuzima opremanje te nakon 50-ak m spuštanja objašnjava ekipi da se sada nalaze u drugom geološkom razdoblju, juri, koje se smatra lošim za daljnji razvoj objekta. Tadašnje dno nazivaju »Super jura dno«. Istraživanje druge ekipe završilo je nakon samo sedam metara novih kanala.

Sredinom 2004. godine Robert Dado – Šišmiš, Dado, Dražen Kunović, Igor Jirkal, Ivana Vukšić, Ivana Babić, Jelena Katić, Leo Sarajčić, Martina Pavlek, Bas i Maka pripremaju se za istraživanje preostalih perspektivnih dijelova objekta. Šišmiš dva dana ima zubobolju, pa iz solidarnosti prema njemu nakon dva dana čekanja u jamu ulaze Maka, Bas, Dražen, Dado i Leo. Maka i Dado kreću u izradu nacrtu od ulaza prema dolje te nakon smrzavanja na zaostalom snijegu na dnu ulazne vertikale izlaze van. Bas, Dražen i Leo spuštaju se dodatnih

20-ak m nakon proširivanja nepoznatog dijela te ostaju bez špage na malenom vertikalnom dijelu.

Tjedan dana kasnije Dado, Luka Biondić, Šišmiš i Maka dolaze na malenu vertikalu u kojoj nakon sedam metara dolaze do neprohodnog dijela, u speleološkom žargonu poznatog kao »fuga«, te potežu mjerni vlak kroz jamu i zaključuju da dubina jame iznosi –210 m.

Početkom kolovoza 2004. godine održan je ljetni logor SO-a »Željezničar« na Crnopcu. Prioritet logora bio je napraviti kompletan topografski nacrt Alibabine jame, tako da se jama može raspoređivati i oprema iz nje koristiti za istraživanje ostalih objekata na logoru. Plan je bio da jedna crtačka ekipa krene s ulaza, a druga s dna, te da završe nacrt na točki na kojoj se susretnu. Šišmiš i Bas crtaju od dna prema gore, a Maka i Dado od ulaza prema dolje. Susreću se na otprilike 100 m dubine te nakon slaganja nacrtu u skloništu zaključuju da dubina jame iznosi 212 m, a horizontalna duljina oko 250 m, što je tada svrstava među najdublje jame u masivu Crnopca. S ovime na dvadesetak godina staje istraživanje Alibabine jame.

Recentna istraživanja

2023. godina

Sredinom studenoga 2023. godine, nakon jednog od redovnih sastanaka četvrtkom, Maka priča o nekoj jami na Putu Malog princa koju su radili prije dvadesetak godina. Nagovara ljude da je odu pogledati s današnjom rasvjetom uz riječi: »Ima tamo još nešto.« Nakon dobro prodane priče kreće dogovaranje da se to doista i ostvari. Među ostalim motivima za odlazak u nova istraživanja bila je i želja za izradom novog digitalnog topografskog nacrtu.

Ubrzo nakon toga, 17. studenog 2023., ekipa u sastavu Ivan Mišur, Ruđer Novak, Danko Cvitković – Pješak, Zoran Bolonić – Coki, Sara Anđela Perić, Stipe Maleš – Vuk i Borni Maleš kreće put Crnopca. Na ulaz Alibabine jame, nakon Mišurovog poetičnog čitanja opisa pristupa iz Makinog članka, dolaze Vuk, Sara, Borni, Ruđer i Mišur. Ruđer na ulazu odustaje zbog uzavrele atmosfere prethodne večeri, a Borni uzima njegovu kacigu s rasvjetom jer je svoju razbio iz istih razloga. Mišur i Borni ulaze u jamu prateći nacrt, a Sara i Vuk topografski snimaju meandar koji se nalazi iznad prve ekipe. Nakon toga crtaju u nastavku

*Ulazak u jamu 2004.
Autor: Jana Bedek*

vertikalnu koja završava slapom koji ulazi u sipar. U prvoj dvorani dimenzija 15×50 m formirale su se velike ledene sige koje su sezale do dna dvorane. Na drugoj vertikali, gdje se osjeti snažno strujanje zraka, potrebno je biti oprezan zbog izrazite krušljivosti stijene, pa se prolazilo jedan po jedan. Nakon izlaska iz jame ekipe uspoređuju nacrt s onim starim i pokušavaju odgonetnuti gdje se zapravo jama nastavlja dalje.

Mjesec dana kasnije Leonard Žnidarić – Leo, Hrvoje Jurković, Mišur i Borna ulaze s idejom da pronađu dio na kojem su prijašnji istraživači prošli u dublje dijelove objekta. Mišur i Hrvoje penju dimnjak koji izgleda konkretno, a nije naznačen na prijašnjem nacrtu, dok Leo i Borna kreću dalje prateći stare spitove. Nakon par sidrišta Mišur i Hrvoje raspremaju penj jer ne ide dalje te se spuštaju u petlju ispod tog penja, koja završava nakon 30-ak m. Leo i Borna primjećuju uski uzlazni meandar i komentiraju kako toga nema na nacrtu i kako se to s karbidnom rasvjetom, koja se koristila u prvim istraživanjima, uopće nije moglo primijetiti. Ulaze u meandar i nakon 15-ak m provlačenja dolaze na

vertikalnu. Borna se spušta u veliku dvoranu gdje se čuje jako tutnjanje vode. Hrvoje i Mišur idu kroz uski, stari dio gdje su primijetili stare spitove. Mišur i Hrvoje dolaze do velikog slapa koji ponovno nestaje u siparu te u daljini primjećuju Borna u dvorani. Ekipe zaključuju da je to novi dio jame koji nije bio topografski snimljen. Mišur kreće crtati »Veliku dvoranu«, a Borna vertikalnu sa slapom. Nakon nekog vremena iz nezgodnog dijela meandra javlja se Hrvoje koji je iščaošio rame, pa Borna prestaje s crtanjem i penje se do njega. Hrvoje je uspio sam vratiti rame na mjesto, pa Borna ide po Mišura da ga isprate iz jame. Uzimaju par pulseva i komad špage za svaki slučaj. Penju se van gdje susreću Lea pod astrofolijom. Bez većih problema svi izlaze van u kasnu noć te kreću prema logoru, usput zezajući Hrvoja, gdje ih čekaju Ruđer, Coki i Pješak.

Krajem godine skovan je plan da se Nova godina čeka na Crnopcu, na Oazi. Na Crnopac odlaze Mirna Šandrić, Zrinka Matić, Sara, Borna, Vuk i Pješak. Uz Pješakovo negodovanje ekipa odlučuje ući na Staru godinu u jamu te izaći par sati prije

dočeka da zajedno s Pješakom uđe u 2024. godinu. Dijele se u dvije ekipe – Vuk i Mirna crtaju dio od dvorane s –100 m na dalje, a Sara, Zrinka i Borna idu u novi, neistraženi dio. Vuk i Mirna topografski snimaju oko 200 m duljine, sve do vertikalne sa slapom, a druga ekipa spušta se niz koljenastu vertikalu 50-ak m te dolazi do širokog uzlaznog meandra koji podsjeća na velike meandre u jami Muda labudova. Slobodno penju kroz meandar te ubrzo odustaju jer se meandar širi i postaje sklizak. Crtaju vertikalu po kojoj su došli i izlaze s otprilike 60 m nacрта. Oko 22 h dolaze na Oazu gdje ih čeka Pješak s večerom te ulaze u novu godinu.

2024. godina

Nakon završetka speleološke škole proljeće je donijelo nešto toplije vrijeme te sedmeročlana ekipa kreće na Crnopac istraživati Alibabinu jamu i nedavno pronađene objekte oko Oaze. U subotu u jamu ulaze Ruđer, Sara, Vuk i Borna. Ruđer i Borna idu u novootkriveni meandar u kojem se prošli put stalo. U meandru crtaju 130 m te ga ostavljaju

opremljenog za sljedeći put jer postoje još neki mogući prolazi, iako je teško da će biti prohodni bez proširivanja. Nazivaju meandar »Saso mange«, što na romskom jeziku znači »ima svega« ili »mnoštvo opcija«. Sara i Vuk crtaju od slapa sve do staroga dna »Super jura dno« (cca –220 m), gdje su ustanovili da jama na tom mjestu zaista nema perspektivu za nastavak. Prilikom penjanja iz vertikale s dna su uočili meandar koji se nalazi bočno na polovici vertikale. Nakon njihovanja i prećkanja ulaze u uski duboki meandar te tehnikom »drž-ne daj« prolaze njegovom sredinom. Nakon malo lutanja dolaze na vertikalu u kojoj Vuku iz džepa kordure u meandar ispada mobitel na kojemu se nalazi nacrt tog dijela jame. Svi izlaze van, a sutradan ujutro tročlana se ekipa – Vuk, Borna i Nikola Brdarić – odlučuje jurišno spustiti do tog dijela jame i probati spasiti mobitel i nacrt. Na dijelu jame gdje je mobitel pao kroz jako uski meandar spuštaju se 30-ak m, kada Vuk pronalazi smrskani mobitel. Ništa ni od mobitela ni od nacрта. Nastavljaju dalje kroz kratki uski meandar s ponekim skokićem i dolaze do vertikale

Bas spita
Autor: Jana Bedek

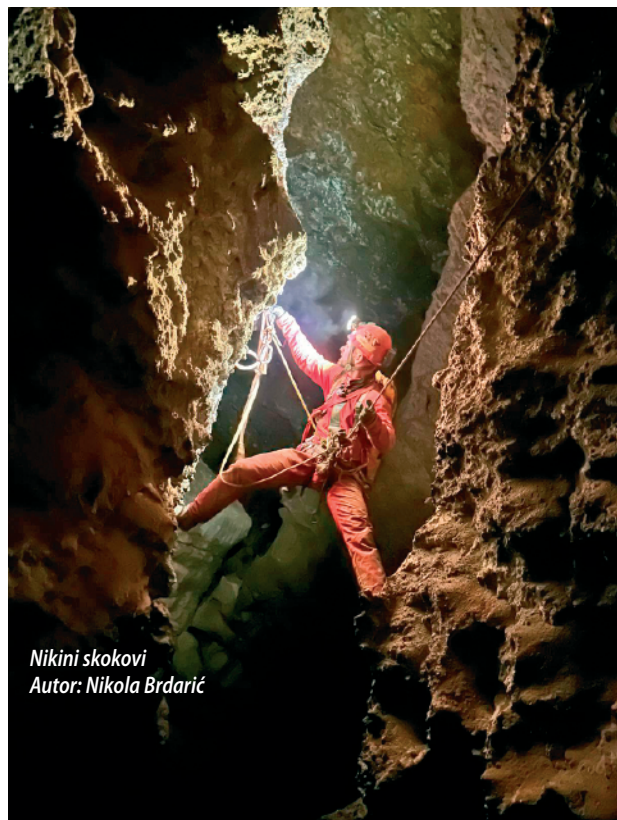
kojom se dalje ne može bez opreme. Raspremaju vertikalnu od 30-ak m te izlaze iz jame u nedjelju poslijepodne.

Nakon nekoliko istraživanja postalo je jasno da se radi o većem objektu koji će se istraživati duže vrijeme, pa je odlučeno da se objekt mora opremiti s trajnim sidrištima koja su otporna na jamske uvjete. Sredinom godine u jamu ulaze Zrinka, Leo, Nikola, Andrej Plevnik – Aco i Tila Medenica. Preopremaju ulaznu vertikalnu u štandove, inox sidrišta koja se najčešće koriste za zadnja sidrišta penjačkih smjerova, te topografski snimaju neke zaostatke od prijašnjih crtanja. Aco i Nikola djelomično raspremaju meandar »Saso mange« te izvlače opremu u dvoranu kod slapa, koja bi se koristila za daljnja istraživanja. Izlaze iz jame te se na Putu Malog princa nalaze s Ivanom Vidovićem – Vidom i zajedno kreću u Gračac.

Mjesec dana nakon toga Nikola i Zrinka idu u jamu ponoviti preostali dio nacrtu koji se izgubio na Vukovom mobitelu. Topografski snimaju

preostali dio jame od slapa prema dolje te izlaze van do Lea i Pješaka, koji ih čekaju na Oazi.

Dva mjeseca nakon, poslije održanog ljetnog logora na Svilaji, Nikola, Zrinka, Leo i Borna idu na Tatekovu kolibu. Sljedeći dan ulaze u Alibabinu jamu u kasno poslijepodne i preopremaju par »jurišno« opremljenih dijelova. Postavljaju gelender kroz meandar koji se ranije prolazio slobodno te napreduju dalje kroz objekt. Jama se dalje pruža koljenasto, uz skokove od 10 do 20 m. Nakon par vertikalnih dijelova dolaze na dno visokog meandra kojega je uz podosta provlačenja moguće proći bez opreme; štoviše, najlakše je ako se sva oprema skine i spremi u transportnu. Kroz cijeli meandar protežu se plitki bazeni s vodom, a na kraju meandra nalazi se uska pukotina s »ključanicom« pri vrhu, koja je djelovala neprolazno i neperspektivno. Bacanjem kamena ustanovljeno je da je to kraći horizontalni dio te se zbog odsustva strujanja zraka nije dalo naslutiti da se radi o nastavku objekta. Zbog nedostatka vremena odlučeno je ostaviti crtanje za sljedeći put i krenuti prema izlazu. Ekipa putem komentira da bi to mogao biti kraj Alibabine jame i procjenjuje dubinu na 280 m. Na Tatekovu kolibu dolaze oko 5 h ujutro te uz prve zrake sunca

Nikini skokovi
Autor: Nikola Brdarić

Kod slapa
Autor: Borna Maleš

i pjev šumskih ptica idu spavati. Ujutro ih budi žamor planinara te nakon nekog vremena odlaze prema okretaljci do kombija.

Početkom studenoga Zrinka i Borna, tijekom vikenda na kojem su se istraživale Zelena jama i jama El Nino, koriste zadnji »radni dan« na Crnopcu kako bi se spustili i nacrtali dio jame koji je ostao od prošlog puta. Ovaj put, bez opreme i kacige, Borna prolazi suženje koje se prošli put činilo nemogućim. Kanal zavija za 90 stupnjeva te kroz zarušenu tubu, uz odmicanje kamenja, nakon 10 m puzanja dolaze na vertikalu od oko 30 m. Ipak se pokazalo da jama ide dalje, a izrađen je nacrt istraženog dijela do suženja. Zbog činjenice da je ulaz u objekt od mjesta gdje se može doći autom udaljen više od sat vremena hoda po zahtjevnom terenu, a i sama je morfologija jame »sportskog tipa«, akcije bez spavanja u objektu postale su vrlo zahtjevne te je to često rezultiralo izlascima u nedjelju nakon ponoći. Ovaj dio jame nazvan je »Rov za bivak« jer je pružio nadu da se može podignuti prvi bivak u jami, koji je bio prijeko potreban. Na prijašnjim akcijama razmatralo se par opcija, ali sve su bile neprikladne za bivakiranje.

Početkom studenoga Nicola Rossi i Borna ulaze preopremiti dio jame u inox sidrišta. Preopremaju do cca 140 m dubine, odnosno do dvorane sa slapom. Kod slapa ostavljaju preostala inox sidrišta te kreću do suženja s 50 m užeta i par kompleta. Nicola se provlači prvi i razmiče stijene nakon suženja. Oprema vertikalu koju su Zrinka i Borna prošli put otkrili. Jama se nakon suženja širi u prostrane vertikale te se nastavlja koljenasto spuštati u dubinu. Primijećeno je prvo relativno ravno dno, polica između dvije vertikale dimenzija $6 \times 4,5$ m, koja bi mogla poslužiti za podizanje bivka. Pokraj police po stijeni teče slabašan mlaz vode, ali je više nego dovoljan za skromne potrebe podzemnog života. Penju se van i ekipi na logoru prenose vijesti o velikom nastavku objekta i super mjestu za bivak.

2025. godina

Nakon Nove godine Lovro Lučev, Sara, Vuk, Nikola, Zrinka i Borna kreću u akciju. Hodaju dva i pol sata do Oaze po snijegu, nakon što su ostavili kombi na zametenom dijelu puta prema okretaljci. Sutradan ulaze u jamu i dijele se u tri ekipe. Sara i Zrinka penju upitnik na cca 210 m dubine koji je

potencijalni *bypass* »Rova za bivak«, čime bi se značajno ubrzalo kretanje do novootkrivenih dijelova. Lučev i Nikola proširuju suženje na kraju »Rova za bivak«, a Vuk i Borna idu dalje kroz suženje da pogledaju što se krije u novom dijelu. Spuštaju se 60-ak m niz dvije vertikale, gdje ostaju visjeti u zraku zbog nedostatka opreme. Vertikalne skokove ispod suženja nazivaju »Nikini skokovi« po novorođenoj kćeri Anite Trojanović. Sara i Zrinka prečkaju potencijalni *bypass* te staju na pola penja. Kasno je i treba još penjati van. Svi izlaze iz jame kasno u noć. Idu podijeljeni u dvije ekipe, tako da prva ekipa koja izađe skuha nešto toplo jer ovaj put nitko nije ostao na logoru. Druga ekipa na logor dolazi nakon 4 h ujutro. Šećer na kraju bila je tuča uz grmljavinu koja je trajala skoro do dolaska do kombija.

Došlo je vrijeme speleološke škole, tako da je istraživanje Alibabine jame neko vrijeme stavljeno na čekanje. Sredinom godine, ususret logoru na Crnopcu u lipnju, čak 11 ljudi ulazi u jamu: Ruđer, Nela Bosner, Vid Đodo, Leo, Nikola, Borna, Vuk, Vida, Tila, Zrinka i Dino Grozić (SUE). Ekipa Ruđer – Nela ide nastaviti penjati potencijalni *bypass*, gdje su Sara i Zrinka prije par istraživačkih akcija stale. Ulaze u vrh meandra i crtaju par

Bivak nakon suženja
Autor: Nikola Brdarić

desetaka metara, nakon čega se kanal sužava, no nakon provlačenja spaja se na poznate dijelove jame. Vid, Vida i Leo kreću u meandar »Saso mange« raspoređujući preostali dio. Zbog loših uputa članova koji su prije bili na tim dijelovima nisu uspjeli proći špagu te se penju van. Dino, Vuk i Nikola kreću u akciju podizanja bivka. Prolaze suženje koje nakon njih šire Tila, Zrinka i Borna. Nakon višesatne akcije proširivanja, smrzavanja i pregrijavanja, Tila i Zrinka penju se van oko ponoći te izlaze u kasne sate. Borna se spušta do novoformiranog bivka, kuha čaj iščekujući Dinu, Vuka i Nikolu, koji su napravili impozantni suhozid oko bivka te nakon toga otišli u akciju prema dubljim dijelovima. Vraćaju se oko 1 h nakon ponoći. Od mjesta na kojemu su Vuk i Borna zadnji put stali, spustili su se još dvije vertikale do dubine od otprilike 400 m. Na bivku, na mjestu gdje se skuplja voda za kuhanje i piće, formiralo se par zanimljivih koraloidnih oblika koji podsjećaju na minijaturno bonsai drvo. Prvi se put spava u Alibabinjoj.

Ujutro se pokazalo da je cerada iznad bivka potrebna i da je kapilarna vlaga veliki neprijatelj speleologa. Nikola je cijelu večer proveo u mokroj vreći. Ostali su prošli nešto bolje. Sljedeći dan kreću crtati od bivka prema dolje. Cijelim putem prate tok vode do mjesta gdje na 50-metarskoj vertikali ostaju bez špage. Dino je, srećom, putem uzeo komad špage od 20-ak m, koji je nakon spajanja na postojeće užice bio dovoljan za spuštanje do dna vertikale. U nastavku dna vertikale nalazi se meandar u koji se ulijeva voda koja se akumulira u jezercu na dnu vertikale. Zbog skliskog blata kojim je meandar obložen bilo je nemoguće vidjeti otječe li voda u neprolazno ili je to pak neki horizontalni dio. Zanimljivo je da se tijekom čitavog istraživanja nije došlo ni do jednog pravog horizontalnog dijela, tj. etaže, koje su karakteristične za sve dublje objekte područja Crnopca. Nakon akcije, uz kratku okrepu i pospremanje bivka, izlaze van iz jame isti dan, ovaj put dosta lakše zbog proširenog suženja iznad bivka.

U razdoblju od 13. do 22. lipnja održan je manji speleološki logor na Crnopcu s fokusom na Alibabinu jamu. U prvim danima logora Leo, Borna, Vuk i Nikola spuštaju se na bivak s planom prepravljanja bivka, to jest zaštite bivka od nakapnice. Nakon par sati posla bivak je spreman za spavanje. Isti se dan spuštaju do meandra na

kojemu su prošli put stali. Prolaze blatnjavi meandar i nakon malo provlačenja kroz uski dio okićen koraloidima dolaze na 70-metarsku vertikalu, na čijem se dnu formirao bazen vode. Preko ruba bazena preljeva se voda te ubrzo završava u neprolaznom niskom sifonu. Na drugu stranu dna vertikale koljenasto se spušta uski meandar po čijem dnu teče voda. Meandar završava skokićem u bazen od oko pola metra dubine, pa kratko prečkaju da ostanu suhi. Dolaze u bogato zasiganu dvoranu u kojoj se nalazi veća količina sedimenta. Kratki penj na rubu dvorane izgleda jako primamljivo – freatska tuba koja se proteže horizontalno. Nakon pauze za čaj i juhu kreću dalje. Jama se nastavlja malenim skokovima s aktivnim tokom. Nakon još jedne veće vertikale ostaju bez špage, pa se u zadnji dio spuštaju zamkom. Jama se ponovno »lomi« za 90 stupnjeva i tu kreće meandar na, takoreći, dvije etaže. Krećući se gore-dolje po meandru, dolaze na vertikalu u koju ulazi voda kojoj su na par desetaka metara izgubili trag. Procijenjena dubina iznosila je oko 550 m. Nakon dugotrajne akcije svi stižu na bivak i u vrlo kratkom roku su u dubokom snu.

Sutradan Nikola, Borna i Vuk kreću u nastavak istraživanja u kanal koji nazivaju »Mišuruani«. Leo inzistira da ostane na bivku zbog umora od prethodnog dana. Prije ulaska u jamu Teo i Aida Barišić poslali su nacrt cijelog Jamskog sustava Crnopac (JSC) i potencijalna mjesta na kojima bi se mogao ostvariti spoj na JSC. Gledajući skice na mobitelu, primjećuju da su već dva mjesta gdje bi mogao biti potencijalni spoj na JSC ostavili za sobom, a najperspektivniji je u to vrijeme bio spoj na kanal »Ani uči crtati«, koji se nalazi u JSC. Upravo je dvorana sa sedimentom, otkrivena prethodnog dana, bila jako blizu samome kanalu. Unatoč tome, nastavljaju dalje za vodom. Nakon par skokića dolaze do dvorane na čijem se kraju nalazi kanal s vodom kojeg je, uz malo opreza, moguće proći bez namakanja. Na kraju kanala nalazi se mali skok od 7 – 8 m, za koji nije bilo dovoljno opreme. Na tom je mjestu po Teovim mjeranjima kanal »Sportsko dinamički« udaljen 60-ak m horizontalno i 20-ak m vertikalno. Topografski snimaju cijeli novi dio i penju se prema bivku. Na otprilike 540 m dubine počelo se čuti glasno tutnjanje. Ubrzo je postalo jasno da je vani pala veća količina kiše koja se sada cijedi u jamu. Slabašni tok vode po dnu meandra

*Skok prije Rova za bivak
Autor: Nikola Brdarić*

pretvorio se u bujicu. S blagom brigom penju se prema bivku, zabrinuti za Lea, koji je ostao gore, i za stanje na bivku. Nakon sat i pol penjanja uz 40-metarske slapove dolaze na bivak, gdje je sve u savršenom redu. Leo preporuča kako je proveo vrijeme na bivku, životareći uz glazbu i vodenu stihiju. Nakapnica koja se nalazi uz bivak postala je pravi slap, pa su potrebe bivka za vodom na trenutak olakšane.

Sutradan odmorni i trbuha punih gurman-skog gulaša izlaze na svjetlo dana. Dolaze na logor na kojemu ih čeka ekipa koja je prije par dana došla iz Zagreba da se pridruži logorovanju. Nakon dva dana u jamu ulaze Vid, Aco i Lučev. Prvi dan na bivku odmaraju i jedu juhu s noklicama. Ujutro se upuštaju u penj iznad bivka, što je već previše puta bilo odgođeno. Upadaju u zanimljiv »tobogan« s vodom na čijem se dnu nalazi

Cure na spoju
Autor: Pavlin Dimitrov – Papi

Momci na spoju
Autor: Nikola Brdarić

suženje. Nakon prolaska suženja dolaze do male ključanice u zidu kroz koju se vidi špagica kojom je cerada od bivka privezana za zid. Rugaju se da su spojili jamu. Vid, novopečeni školarac, crta petlju od bivka prema kraju. Nakon dva noćenja izlaze iz jame te dolaze na logor. Za par se dana stvari s logora spremaju i laganim tempom kreće se za Zagreb. Početkom kolovoza organiziran je ljetni logor na Jami vjetrova. Na logoru su se radile jame u blizini logora i Jamski sustav Crnopac kroz ulaz Oaza, tako da je Alibabina jama na trenutak »pala« u drugi plan.

Iako nadomak spajanja na majčinski sustav, zbog manjka produženih vikenda i slobodnog vremena sljedeći odlazak u jamu dogodio se nakon skoro pet mjeseci. U petak 14. listopada Nikola, Borna i Vuk kreću iz Zagreba za Gračac. Isti dan ulaze u jamu i na bivak dolaze u 4 h ujutro. U popodnevним satima kreću prema potencijalnom mjestu spoja na JSC. Isti tjedan tim speleologa iz Bugarske iz speleološkog kluba »Pod Rb« ulazi u JSC radeći kanale u Kiti. Spuštajući se prema zadnjem istraženom dijelu, u dvorani sa sedimentom zamjećuju špagu koja dolazi iz penja te ubrzo shvaćaju da je bugarski tim spojio Alibabinu na JSC iz kanala »Ani uči crtati«. Bugarski tim – Anna-Maria Stojanova, Ani Gateva,

Simeon Nenkov i Pavlin Dimitrov – Papi – proveo je sedam dana u sustavu i topografski snimio više od 1 km novih kanala. Kruna tog podviga bio je spoj JSC-a na Alibabinu jamu. Nakon kratkog dogovora Nikola, Borna i Vuk kreću prema dijelu jame na kojemu su zadnji put ostali bez špage. Nakon 20-ak m spuštanja, sukladno Teovim predviđanjima, zapažaju mjernu točku označenu crvenim lakom. Mjesto spoja nazivaju »Osam«, u nadi da će netko pitati: »Zašto osam?«. Slave novi spoj juhom iz termosice, povlače zadnji mjerni vlak te razgledavaju malu dvoranu. Malo dalje u kanalu nalazi se špaga koja nastavlja dalje u JSC. U razmaku od par dana Alibabina jama je na Jamski sustav Crnopac spojena na dva mjesta. Sljedeći dan dolaze u Zagreb, gdje ih čeka vesela ekipa u prostorijama Odsjeka.

Zaključak

Nakon ukupno 20 istraživačkih akcija (sedam od 2003. do 2004. i 13 od 2023. do 2025.) Alibabina jama istražena je do dubine od 630 m, a ukupna duljina kanala iznosi 1655 m. U posljednjoj akciji 2025. spojena je na Jamski sustav Crnopac, što je čini sedmim i najvišim ulazom u sustav. Ulaz se nalazi na 1054 m nadmorske visine te se time ukupna dubina sustava povećala s 830 na 842 m. Iako

se u poznatoj priči o Alibabi, siromašnom drvosječi koji pronalazi blago u špilji, spominje 40 razbojnika, u dva razdoblja je objekt istraživalo ukupno 35 »razbojnika« iz četiri speleološke udruge – 32 iz SO-a »Željezničar«, jedan iz SO-a »Velebit«, jedan iz SO-a »Dubovac« te jedan iz SU-a »Estavela«.

Objekt je pretežno vertikalnog oblika te ga karakteriziraju koljenasti meandri koji su na mjestima jedva prolazni. Zbog toga što je objekt većim dijelom »sportskog tipa«, tijekom istraživanja ni u jednom trenutku nije provučena žica za komunikaciju speleofonom, a u jednom navratu razmatralo se korištenje *Cave linka*. Istraživanja od bivka na dalje provođena su s povećanim oprezom zbog činjenice da bi svako spašavanje nakon bivka bilo jako komplicirano.

Cilj je ovoga članka, uz prikaz tijeka istraživanja, istaknuti potencijal speleoloških objekata koji su istraživani u razdoblju prije modernizacije opreme i metoda rada. Brojne jame i špilje crtane su tehnikama koje su tadašnjim istraživačima bile jedine dostupne. Danas, zahvaljujući suvremenoj opremi, kada spitere zamjenjuju akumulatorske bušilice, karbidni plamen LED rasvjeta, a analogne nacrti pametni telefoni u kombinaciji s laserskim daljinomjerom, moguće je znatno preciznije istražiti svaki kutak speleološkog objekta. Mnogi stari nacrti sadrže upitnike koji nisu rezultat nemara ili

površnosti, već realnih ograničenja tadašnje tehnike, logistike i vremena. Takvi znakovi danas predstavljaju vrijedan putokaz za nova istraživanja. U velikom broju slučajeva upravo su ti »nepoznati« dijelovi doveli do značajnih nastavaka, novih dvorana, kanala ili vertikala.

U suvremeno doba speleologijom se, u određenoj mjeri, lakše baviti nego ranije, kako u smislu orijentacije, logistike i pripreme, tako i u samom procesu istraživanja. Alibabina jama samo je jedan u nizu objekata koji su, nakon višedesetljetne pauze, ponovno došli u fokus istraživanja i pokazali da još uvijek kriju značajan potencijal. Sličan razvoj događaja zabilježen je i u objektima poput Munižabe, Vlažne Mađarice te ponora Krkuž. Takvi nam primjeri daju do znanja da se doista isplati obilaziti stare objekte, pogotovo one kojeiskusni stariji speleolozi predstavljaju kao perspektivne.

Hvala Maki na dobro prodanoj priči.

Literatura

- Borovec, M., 2004: Alibabina jama na Crnopcu, *Speleolog* 52 (1), 18–22.
- Božić, V., 2018: Naš prijatelj Tatek; Slavko Tomerlin, *Speleolog* 66 (1), 89–91.
- Lukić, O., 1989: Speleološka istraživanja Crnopca na Velebitu, *Speleolog* 36–37 (1), 14–26.

Alibaba's Pit

Alibaba's Pit is located on the Crnopac massif, along the Little Prince Trail, at an altitude of 1054 meters above sea level. It was first explored between 2003 and 2004, when a depth of 212 m was reached and the first basic topographic survey was completed. After nearly twenty years of inactivity, exploration was resumed in 2023 with the aim of producing a new survey.

Between 2023 and 2025, new and significantly deeper parts of the cave were discovered. An underground bivouac was established, and systematic topographic mapping was carried out. The exploration culminated in 2025 with the connection of Alibaba's Pit to the Crnopac Cave System, making it the seventh and highest entrance to the system.

The cave was explored in a total of 20 exploration trips, including seven during the early phase and thirteen during the recent phase of exploration. Altogether, 35 explorers from four different speleological organizations took part. A maximum depth of 630 m was reached, and the total passage length is 1655 m. Due to narrow meanders that extend through much of the cave, progression is physically demanding and technically challenging.

Alibaba's Pit confirms the great potential of old, »forgotten« speleological objects and highlights the advantages of modern tools and methods in underground exploration.

Alibabina jama

Crnopac, Bili kuk

Koordinate ulaza (HTRS 96/TM):

X: 447437

Y: 4902651

Z: 1057

Istraživali: SO Željezničar, SO Dubovac, SO Velebit, SU Estavela

Godine istraživanja: od 2003. do 2025.

Topografski snimili: Martina Borovec, Dalibor Jirkal, Damir Basara (2003. – 2004.), Ivan Mišur, Stipe Maleš, Sara Anđela Perić, Ruđer Novak, Borna Maleš, Leonard Žnidarić, Nikola Brdarić, Mirna Šandrić, Nela Bosner, Zrinka Matić i Vid Đodo (2023. – 2025.)

Nacrt uredili: Stipe Maleš, Ruđer Novak i Borna Maleš

Dubina: 630 m

Duljina: 1655 m

